

Κωνσταντίνος Καβάφης

Ιθάκη

Σα βγεις στον πηγαιμό για την Ιθάκη,
να εύχεσαι να ναι μακρύς ο δρόμος,
γεμάτος περιπέτειες, γεμάτος γνώσεις.
Τους Λαιστρυγόνες και τους Κύκλωπας,
τον θυμωμένο Ποσειδώνα μη φοβάσαι,
τέτοια στον δρόμο σου ποτέ σου δεν θα βρεις,
αν μόν' η σκέψις σου υψηλή, αν εκλεκτή
συγκίνησις το πνεύμα και το σώμα σου αγγίζει.
Τους Λαιστρυγόνες και τους Κύκλωπας,
τον άγριο Ποσειδώνα δεν θα συναντήσεις,
αν δεν τους κουβανείς μες στην ψυχή σου,
αν η ψυχή σου δεν τους στήνει εμπρός σου.

Να εύχεσαι να ναι μακρύς ο δρόμος.
Πολλά τα καλοκαιρινά πρωιά να είναι
που με τι ευχαρίστησι, με τι χαρά
θα μπαίνεις σε λιμένας πρωτοειδωμένους·
να σταματήσεις σ' εμπορεία Φοινικικά,
και τες καλές πραγματίειες ν' αποκτήσεις,
σεντέφια και κοράλλια, κεχριμπάρια κ' έβενους,
και ηδονικά μυρωδικά κάθε λογής,
όσο μπορείς πιο άφθονα ηδονικά μυρωδικά·
σε πόλεις Αιγυπτιακές πολλές να πας,
να μάθεις και να μάθεις απ' τους σπουδασμένους.

Πάντα στον νου σου να χεις την Ιθάκη.
Το φθάσιμον εκεί είν' ο προορισμός σου.
Αλλά μη βιάζεις το ταξίδι διόλου.
Καλλίτερα χρόνια πολλά να διαρκέσει·
και γέρος πια ν' αράξεις στο νησί,
πλούσιος με όσα κέρδισες στον δρόμο,
μη προσδοκώντας πλούτη να σε δώσει η Ιθάκη.

Η Ιθάκη σ' έδωσε τ' ωραίο ταξίδι.
Χωρίς αυτήν δεν θα βγαινες στον δρόμο.
Άλλα δεν έχει να σε δώσει πια.

Κι αν πτωχική την βρεις, η Ιθάκη δεν σε γέλασε.
Έτσι σοφός που έγινες, με τόση πείρα,
ήδη θα το κατάλαβες η Ιθάκες τι σημαίνουν.

Ο ποιητής έγραψε την *Ιθάκη* το 1910 και το ποίημα δημοσιεύτηκε ένα χρόνο μετά, το 1911. Ανήκει στα **αναγνωρισμένα** ποιήματα του Καβάφη και σ' αυτά που ονομάζουμε **φιλοσοφικά**.

Στην *Ιθάκη*, η οποία βασίζεται στον μύθο του Οδυσσέα, ο ποιητής μας μιλά για το ταξίδι της ζωής, το οποίο όλοι μας πραγματοποιούμε και στο ξεκίνημά του έχουμε μέσα μας όνειρα και ελπίδες, μα σύντομα ερχόμαστε αντιμέτωποι με τις περιπέτειες, τις αποτυχίες και τις απογοητεύσεις. Ο ποιητής, στα 47 του χρόνια, σοφός και γεμάτος πείρα απ' το μέχρι τότε ταξίδι του, δίνει συμβουλές σε κάθε οδοιπόρο της ζωής, λέγοντάς του αρχικά πως είναι μεγάλο δώρο ο "μακρύς δρόμος", καθώς θα είναι πολλά περισσότερα αυτά που θα έχει την ευκαιρία να γνωρίσει.

Το ταξίδι του Οδυσσέα ήταν περιπετειώδες και έμοιαζε ατελείωτο, περιελάμβανε νοσταλγία για τον τόπο του και απογοήτευση απ' τις δυσκολίες που συναντούσε, οι οποίες δεν ήταν άλλες απ' τα γνωστά πλάσματα της μυθολογίας. Ο ποιητής μας βεβαιώνει πως αυτά τα πλάσματα, τους Λαιστρυγόνες, τους Κύκλωπες και τον Ποσειδώνα, δεν θα τα συναντήσουμε στον δρόμο μας, γιατί αυτά τα εμπόδια δεν είναι παρά οι προσωπικοί μας φόβοι, προβλήματα που δημιουργούμε εμείς στον εαυτό μας, ενώ δεν υπάρχουν στην πραγματικότητα. Εμείς πρέπει να διατηρούμε τη σκέψη μας καθαρή και το πνεύμα μας ανοιχτό.

Στο ταξίδι μας αυτό θα πρέπει να επιδιώκουμε τη γνωριμία με νέους τόπους, ανθρώπους και καταστάσεις, γιατί αυτές οι εμπειρίες θα είναι μεγάλης αξίας. Ο ποιητής τονίζει ότι πρέπει ν' αποκομίσουμε όσα περισσότερα μπορούμε, να διψάμε για μάθηση! Ως κέντρο της γνώσης, τοποθετεί συμβολικά την Αίγυπτο, τη χώρα που συνδέει με την πατρίδα του και τρέφει απεριόριστο θαυμασμό για τον πολιτισμό της. Επαναλαμβάνεται συχνά η διάρκεια του ταξιδιού, το οποίο θα γίνεται σε παράλληλη ευθεία με τη ζωή και ο προορισμός του είναι καλό να συμπίπτει με τη γηραιά.

Τέλος, ο ποιητής υπενθυμίζει ότι δεν πρέπει να περιμένουμε κέρδη απ' την Ιθάκη. Η Ιθάκη είναι απλά ο τερματικός σταθμός της ζωής και δεν έχει να μας δώσει κάτι άλλο. Μας έδωσε το κίνητρο και την αφορμή να ξεκινήσουμε προς την αναζήτησή της, για να κατακτήσουμε όλα τα πνευματικά αγαθά που συγκροτούν την πείρα ζωής. Μας πρόσφερε τη γνώση και την χαρά. Η Ιθάκη όμως, δεν αποτελεί μονάχα προορισμό αλλά και στόχο. Και παρόλο που μπορεί το αποτέλεσμα να μην μας αφήσει ικανοποιημένους, δεν θα πρέπει ν' απογοητευόμαστε, γιατί ο στόχος επιτεύχθηκε αλλά και γιατί με την επίτευξη ενός στόχου, έρχεται ο επόμενος, μια νέα Ιθάκη μας καλεί να την εξερευνήσουμε!

Το ποίημα είναι συμβολικό (αλληγορικό): η Ιθάκη εκτός από σκοπός της ζωής, συμβολίζει και τον μεγάλο στόχο που θέτει κανείς. Οι Λαιστρυγόνες, οι Κύκλωπες και ο Ποσειδώνας συμβολίζουν τα εμπόδια που συναντά στον δρόμο και στον προσωπικό του αγώνα. Οι "λιμένες πρωτοειδωμένους" συμβολίζουν το καθετί καινούργιο και χρήσιμο (άνθρωποι-τόποι-εμπειρίες), οι "καλές πραγμάτειες" αναφέρονται στα εκλεκτά πνευματικά και σωματικά αγαθά που πρέπει να κατακτήσει κανείς και η Αίγυπτος αντιπροσωπεύει τη γνώση.